

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
M-200.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny

Formuła 2023

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE**

Poziom rozszerzony

TEST DIAGNOSTYCZNY

Symbol arkusza

MWOP-R0-**200**-2212

DATA: **16 grudnia 2022 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

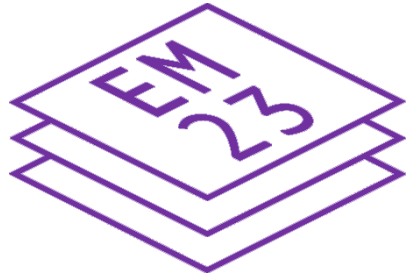
CZAS TRWANIA: **do 210 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 43 strony (zadania 1–19).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać z kalkulatora prostego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na kolejnych stronach.

Zadanie 1. (2 pkt)

O problemie społecznym

Jesteśmy przebudżcowani, przeinformowani, z jednoczesnym poczuciem „niebycia na bieżąco”, „niedoinformowania”, „niebywania”. Odnosimy wrażenie, że omija nas wszystko to, co dobre, ciekawe, wartościowe i ważne. Wypolerowane życie innych, pokazywane w mediach społecznościowych, staje się więc naszym niedościgłym i niespełnionym marzeniem.

Jeśli w dużym uproszczeniu – rzeczywiście tak jest, to kto wie...? Być może cierpimy na FOMO (akronim dla *Fear of Missing Out*, które proponujemy tu odczytywać jako „strach przed odłączeniem”)?

FOMO. Polacy a lęk przed odłączeniem – raport z badań, Warszawa 2018, s. 2.

Rysunek satyryczny Andrzeja Mleczki

www.wsip.pl

Zadanie 1.1. (1 pkt)

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *Zachowanie przedstawione na rysunku jest ilustracją problemu, którego dotyczy tekst.*

Argument –
.....
.....

Kontrargument –
.....
.....

Zadanie 1.2. (1 pkt)

Przedstaw negatywne skutki zjawiska opisanego w tekście dla relacji międzyludzkich.

-
.....
.....

-
.....
.....

Zadanie 2. (2 pkt)

Tekst 1. Opis sytuacji

Anna, razem ze swoją wielopokoleniową rodziną, 10 lat temu zamieszkała i zameldowała się w jednej z gmin w Polsce. Kilka lat temu została członkiem partii politycznej, mającej najwyższe poparcie w jej powiecie. Ostatnio natomiast z kilkoma osobami założyła stowarzyszenie, którego głównym celem stało się wspieranie rozwoju kultury lokalnej. Jest szanowanym członkiem wspólnoty gminnej – objęła funkcję radnej w gminie.

Tekst 2. O jednym z typów socjalizacji

[To proces społeczny wprowadzający] jednostkę w poszczególne, wydzielone sektory społecznej rzeczywistości [...]. Skutki [tego procesu] są odczuwalne przez całe życie jednostki, nawet wówczas, gdy [...] zdecyduje się ona odrzucić niektóre z wpojonych jej norm, wartości czy wzorów zachowań. Nabywana w [jego] toku wizja świata społecznego – a właściwie świata jako takiego – jest bezalternatywna, ponieważ jednostka nie posiada jeszcze ani umiejętności, ani faktycznych możliwości skonfrontowania jej z innymi modelami i sposobami interpretacji rzeczywistości. Wpajanie jednostce takiego[,] a nie innego obrazu świata następuje, co nie mniej istotne, nie tylko poprzez angażowanie sfery kognitywnej, lecz również emocjonalnej.

A. Zduniak, *Socjalizacja w kontekście nowoczesnego społeczeństwa*,
„Zeszyty Naukowe KUL” 2013, vol. 56, nr 1 (221), s. 49.

Zadanie 2.1. (1 pkt)

Podaj nazwę wymienionej w tekście 1. grupy społecznej, która miała istotny wpływ na proces społeczny przedstawiony w tekście 2. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się m.in. do nazwy typu tego procesu.

Nazwa grupy społecznej –

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

Zadanie 2.2. (1 pkt)

Wymień dwie wskazane w tekście 1. czynności, które wymagają posiadania obywatelstwa polskiego. Odpowiedzi wybierz spośród podkreślonych.

-
-

Zadanie 3. (2 pkt)

Dwujęzyczne tablice z nazwą miejscowości w Beskidzie Niskim

www.portalgorski.pl

Ludność [należąca do tej mniejszości zamieszkiwała] tereny Karpat Środkowych, [...] obszary Beskidu Niskiego i Sądeckiego. Stanowili, oprócz Bojków i dalej na wschód wysuniętych Hucułów, społeczność posiadającą własną, wytworzoną przez wieki kulturę oraz [na ogół] odrębne [od polskiego czy ukraińskiego] poczucie narodowościowe.

S. Dudra, [...] „*stawanie się*” *narodem*, „Przegląd Narodowościowy – Review of Nationalities” 2013, nr 2, s. 97.

Zadanie 3.1. (1 pkt)

Podaj nazwę mniejszości etnicznej, której dotyczą materiały źródłowe.

.....

Zadanie 3.2. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy w gminie, w której umieszczono tablice wskazane na fotografii, język mniejszości przedstawionej w tekście jest językiem pomocniczym. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do obowiązujących przepisów prawnych.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

Zadanie 4. (3 pkt)

O sytuacji na Krymie w 2018 roku

Potem na place i ulice zaczęli wychodzić kolejni Tatarzy, w Symferopolu, a także w innych miastach i miasteczkach, właściwie na całym Półwyspie. [...] Wszyscy, rzecz jasna, w formule [zgodnego z prawodawstwem Federacji Rosyjskiej] „protestu jednoosobowego”. W kolejnych tygodniach i miesiącach do aresztów [...] [trafiali] kolejni demonstranci. Byli sądzeni – czasem po kilkudziesięciu w ciągu jednego dnia. Skazywano ich na areszty (klasyka: 10 dni) i grzywny, zwykle po 10–15 tys. rubli (choć bywały też dużo wyższe). [...]

Odpowiedzieli sposobem, który zyskał już swą nazwę: „Krymski Maraton”. I trwa do dziś, permanentnie. Polega na zbieraniu pieniędzy na opłacenie kar. [...] Jednak nie jest to zrzutka zwyczajna: chodzi o to, by datki przekazywać możliwie najmniejszymi nominałami: monetami. Aby spłacić potem jedną grzywnę, do kancelarii sądowej przybywa więc grupa ludzi z wiaderkami lub reklamówkami. W nich – kilogramy monet. Pracownicy sądu muszą je przyjąć i liczyć. Najchętniej zbierane są monety o nominale 10 rubli z edycji okolicznościowej. [...] Na monecie widnieje zarys półwyspu i data: 18 marca 2014 r. [...].

Mohamed, trzydziestolatek: – Rosjanie chcieliby zrobić z nas ekstremistów, terrorystów. Ale u nas ludzie rozumni, pojmują to. Nadal nadstawiają drugi policzek. [...] Halid: – Wystarczy, żeby kilku naszych chłopaków nie wytrzymało i zrobiło coś głupiego. Putin mógłby wtedy twierdzić, że na Krymie Rosja walczy z terroryzmem.

W. Pięciak, *Krym: dramat każdego dnia*, „Tygodnik Powszechny” 2018, nr 18–19, s. 75, 77.

Zadanie 4.1. (1 pkt)

Odnosząc się do przynależności religijnej krymskich Tatarów, wyjaśnij sens dwóch wypowiedzi zamieszczonych w ostatnim akapicie tekstu.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4.2. (1 pkt)

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *Działania Tatarów krymskich przedstawione w tekście noszą znamiona nieposłuszeństwa obywatelskiego.*

Argument –

.....

.....

Kontrargument –

.....

.....

Zadanie 4.3. (1 pkt)

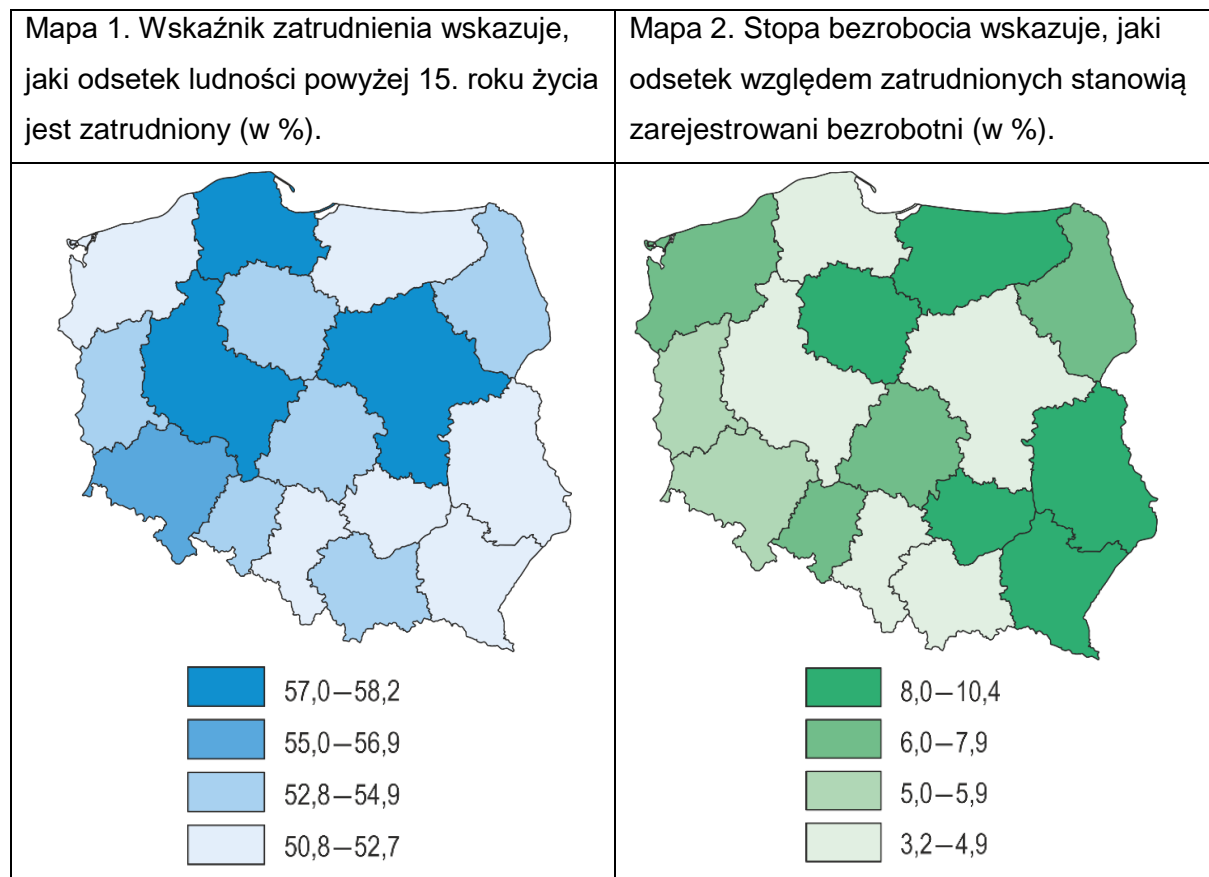
Odwołując się do faktografii, wyjaśnij, dlaczego na monecie, której opis podkreślono w tekście, umieszczono wskazaną tam datę.

.....

.....

Zadanie 5. (3 pkt)

Mapy. Wskaźniki rynku pracy według województw

Na podstawie: *Aktywność ekonomiczna ludności Polski II kwartał 2019 r.*, Warszawa 2019, s. 132;
Rocznik Statystyczny Pracy, Warszawa 2019, s. 348.

Zadanie 5.1. (1 pkt)

Podaj nazwę jednego z województw, dla którego wartości obu wskaźników zaprezentowanych na mapach są najkorzystniejsze z punktu widzenia budżetu państwa.

Nazwa województwa –

Zadanie 5.2. (1 pkt)

Odnosząc się do danych zaprezentowanych na mapach, sformułuj dwa argumenty potwierdzające, że nie istnieje jednoznaczna zależność: *Im wyższa stopa bezrobocia, tym niższy wskaźnik zatrudnienia.*

-
.....
.....
-
.....
.....

Zadanie 5.3. (1 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego wskaźniki zaprezentowane na obu mapach w przypadku każdego z województw nie sumują się do 100%.

-
.....
.....

Zadanie 6. (0–4)

O jednej z form demokracji bezpośredniej

Tekst 1.: Zmiana ustawy zasadniczej może być zaproponowana przez 100 tys. obywateli uprawnionych do głosowania, którzy w ciągu 18 miesięcy zbiorą wymagane podpisy.

Najogólniej mówiąc, [...] polega na tym, że grupa 100 tys. obywateli uprawnionych do głosowania może wystąpić z żądaniem wprowadzenia poprawek konstytucyjnych [...].

M. Matyja, *Dysfunkcyjność szwajcarskiej demokracji bezpośredniej*, Toruń 2016, s. 96.

Tekst 2.: W konstytucji włoskiej z dnia 22 grudnia 1947 r., w art. 71 ust. 2, ustawodawca zezwolił grupie pięćdziesięciu tysięcy obywateli na złożenie propozycji regulacji prawnej w formie projektu ustawy. [...] We włoskim prawie nie ma ograniczeń przedmiotowych co do materii [...] projektów ustaw.

S. Grabowska, *Formy demokracji bezpośredniej w wybranych państwach europejskich*, Rzeszów 2009, s. 198.

Zadanie 6.1. (1 pkt)

Podaj nazwę formy demokracji bezpośredniej przedstawionej w obu tekstach.

.....

Zadanie 6.2. (2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega różnica w realizacji formy demokracji bezpośredniej w Rzeczypospolitej Polskiej i w każdym z państw, których dotyczą teksty.

Różnica względem państwa z tekstu 1. –.....
.....

Różnica względem państwa z tekstu 2. –.....
.....

Zadanie 6.3. (1 pkt)

Przedstaw zaletę i wadę formy demokracji bezpośredniej, której dotyczą teksty.

Zaleta –
.....

Wada –
.....

Zadanie 7. (3 pkt)

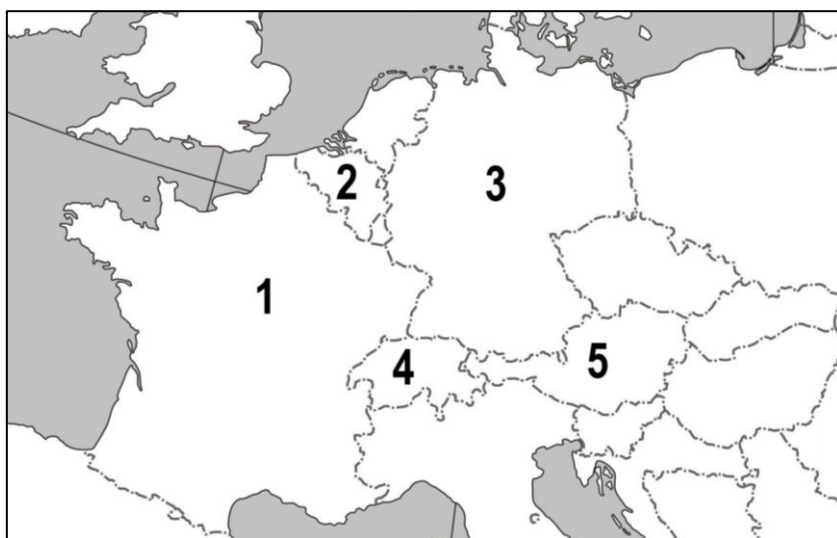
O systemie władzy w jednym z państw w Europie

To federalne państwo jest republiką, w której głową państwa jest – niemający legitymizacji pochodzącej z powszechnych wyborów bezpośrednich – prezydent, a funkcje prawodawcze sprawują dwa organy: Parlament Federalny (Związkowy) i Rada Federalna (Związkowa).

Poza prezydentem organem egzekutywy jest rząd, odpowiedzialny przed pierwszym z wymienionych organów prawodawczych.

Na podstawie: *Spółczesność i polityka. Podstawy nauk politycznych*, red. K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, Warszawa 2017, t. II, s. 47–51.

Fragment mapy politycznej Europy

Zadanie 7.1. (1 pkt)

Podaj nazwę opisanego państwa i numer, którym oznaczono je na mapie.

Nazwa państwa –

Numer na mapie –

Zadanie 7.2. (2 pkt)

Uzasadnij, że nie wszystkie państwa oznaczone na mapie numerami 1–5 spełniają każde z poniższych kryteriów.

Występowanie jednego z klasycznych typów trójpodziału władzy –

.....
.....
.....

Występowanie republikańskiej formy rządu –

.....
.....

Zadanie 8. (3 pkt)

O ustroju politycznym jednego z państw

Konstytucja charakteryzuje to państwo jako republikę demokratyczną. Głową państwa jest prezydent ucieleśniający jedność narodu, który to naród poprzez swoich przedstawicieli – także w parlamencie – pośrednio go wybiera. Rząd ponosi polityczną odpowiedzialność wobec parlamentu za konkretne działania własne oraz za całokształt prowadzonej przez siebie polityki. Brak zaufania każdej z izb w stosunku do rządu przekłada się więc na konieczność jego dymisji. Władzę ustawodawczą sprawuje dwuizbowy parlament (Izba Deputowanych i Senat). Władza wykonawcza należy do prezydenta i rządu, ale też w lokalnym wymiarze – do lokalnych organów wykonawczych. Z kolei władza sędziowska jest skupiona w rękach sądów powszechnych i specjalnych.

Na podstawie: [...] *ustroje państw* [...], red. P. Sarnecki, Warszawa 2007, s. 402–403.

Zadanie 8.1. (1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W tekście przedstawiono ustrój

- A. Republiki Włoskiej.
- B. Federacji Rosyjskiej.
- C. Republiki Francuskiej.
- D. Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Zadanie 8.2. (1 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega różnica w sposobie wyboru prezydenta w państwie, którego ustrój przedstawiono w tekście, oraz w Rzeczypospolitej Polskiej.

.....
.....
.....

Zadanie 8.3. (1 pkt)

Porównaj kwestie odpowiedzialności rządu w państwie, którego ustrój przedstawiono w tekście, oraz w Rzeczypospolitej Polskiej – podaj podobieństwo i różnicę.

Podobieństwo –
.....

Różnica –
.....

Zadanie 9. (3 pkt)

Przepisy prawne art. 121. *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

1. Ustawę uchwaloną przez Sejm Marszałek Sejmu przekazuje Senatowi.
2. Senat w ciągu 30 dni od dnia przekazania ustawy może ją przyjąć bez zmian, uchwalić poprawki albo uchwalić odrzucenie jej w całości. [...]
3. Uchwałę Senatu odrzucającą ustawę albo poprawkę zaproponowaną w uchwale Senatu [...] uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 29 września 2022 r.).

Tabela. Wyniki głosowania w Sejmie RP dotyczące odrzucenia poprawki do ustawy zaproponowanej w uchwale Senatu RP

Głosów za odrzuceniem	225
Głosów przeciw odrzuceniu	200
Głosów wstrzymujących się	30

Zadanie 9.1. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy poprawkę zaproponowaną w uchwale Senatu RP, której dotyczy tabela, uznano by za przyjętą. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do przytoczonych przepisów prawnych.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

Zadanie 9.2. (1 pkt)

Na podstawie przytoczonych przepisów prawnych uzasadnij, że w Rzeczypospolitej Polskiej mamy do czynienia z dwuizbowością asymetryczną.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9.3. (1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Okres wskazany w art. 121 ust. 2 nosi nazwę <i>vacatio legis</i> .	P	F
2.	Tzw. weto Prezydenta RP w procesie ustawodawczym może być odrzucone przez Sejm RP większością wskazaną w art. 121 ust. 3.	P	F

Zadanie 10. (3 pkt)

Przepisy prawne dotyczące organów samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej

Przepis 1. Kadencja rady gminy trwa 4 lata[,] licząc od dnia wyboru.

Przepis 2. W gminie liczącej do 20 000 mieszkańców o wyborze na radnego rozstrzyga liczba ważnie oddanych głosów na poszczególnych kandydatów.

Przepis 3. W gminach liczących powyżej 20 000 mieszkańców podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów dokonuje się proporcjonalnie do łącznej liczby ważnie oddanych głosów odpowiednio na kandydatów danej listy.

Przepis 4. W podziale mandatów, o którym mowa w § 1, uczestniczą listy kandydatów tych komitetów wyborczych, na których listy w skali gminy oddano co najmniej 5% ważnie oddanych głosów.

Przepis 5. Do właściwości rady gminy należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej.

Dz.U. 1990, nr 16, poz. 95, z późn. zm.; Dz.U. 2011, nr 21, poz. 112., z późn. zm.
(stan prawny na koniec 2017 r.).

Zadanie 10.1. (1 pkt)

Dokończ zdanie – podaj właściwy numer.

Przepis prawny dotyczący wyborów, w których zastosowano większościową ordynację wyborczą, to przepis

Zadanie 10.2. (1 pkt)

Rozstrzygnij, który przepis prawny stracił aktualność. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obecnych uregulowań w danym zakresie.

Rozstrzygnięcie – przepis ...

Uzasadnienie –

.....

.....

Zadanie 10.3. (1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wszystkie przytoczone przepisy prawne dotyczą organów uchwałodawczych.	P	F
2.	W przepisie prawnym oznaczonym numerem 4. uregulowano klauzulę zaporową.	P	F

Zadanie 11. (3 pkt)

Przepisy prawne z *Kodeksu cywilnego*

Art. 11. Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności.

Art. 14. § 1. Czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna.

§ 2. Jednakże gdy osoba niezdolna do czynności prawnych zawarła umowę należącą do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, umowa taka staje się ważna z chwilą jej wykonania, chyba że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie osoby niezdolnej do czynności prawnych.

Art. 15. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają małoletni, którzy ukończyli lat trzynaście, oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo.

Art. 17. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do ważności czynności prawnej, przez którą osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem, potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

Dz.U. 1964, nr 16, poz. 93, z późn. zm. (stan prawny na 29 września 2022 r.).

Opisy umów zawartych przez osoby małoletnie, w których to umowach rodzice nie potwierdzili dokonanego zakupu

Opis A. Umowa zawarta przez 15-letnią Magdę, która kupiła w sklepie znanej sieci RTV–AGD w tajemnicy przed rodzicami telewizor do swojego pokoju za 8 tysięcy złotych.

Opis B. Umowa zawarta przez 11-letnią Zuzannę, która w hipermarkecie znanej sieci kupiła w tajemnicy przed rodzicami żelki za 2 złote.

Zadanie 11.1. (2 pkt)

Rozstrzygnij, czy umowy zawarte we wskazanych w opisach sytuacjach były ważne. Odpowiedzi uzasadnij, odnosząc się w każdym z przypadków do właściwego przepisu prawnego.

A. Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

B. Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

Zadanie 11.2. (1 pkt)

Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Zamieszczone przepisy prawne pochodzą z ustawy obowiązującej w polskim porządku prawnym.	P	F
2.	Zarówno Magda, jak i Zuzanna miały w momencie zawierania opisanych umów zdolność prawną.	P	F

Zadanie 12. (3 pkt)

Przepisy prawne z kodeksu obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 156. § 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
 - 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała,
- podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553, z późn. zm. (stan prawny na 29 września 2022 r.).

Zadanie 12.1. (2 pkt)

Uzupełnij tekst – wpisz nazwy: kodeksu (1., 3.) oraz typu oskarżenia (2.).

Zamieszczone przepisy prawa materialnego pochodzą z **(1.)**
..... . Czyny zabronione wskazane w tych przepisach są ścigane z oskarżenia
(2.) Sprawca któregoś z tych czynów byłby zatem sądzony zgodnie
z przepisami prawa procesowego zawartymi w **(3.)**
..... .

Zadanie 12.2. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy czyny wskazane w przytoczonych przepisach prawnych określa się jako zbrodnie. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

Zadanie 13. (3 pkt)

Artykuł 15. dokumentu uchwalonego przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 10 grudnia 1948 roku

1. Każda jednostka ma prawo do obywatelstwa.
2. Nikogo nie można arbitralnie pozbawiać jego obywatelstwa ani też prawa do zmiany jego obywatelstwa.

libr.sejm.gov.pl

Teksty publicystyczne o prawach mniejszości w państwach Azji

Tekst 1.: Do czystek etnicznych, które dzieją się dzisiaj [w 2017 roku], najważniejszym momentem w ich historii był rok 1982 [– ta żyjąca od kilku pokoleń w stanie Arakan wspólnota muzułmanów stała] się największą społecznością bezpaństwowców na świecie – ludźmi bez dokumentów, bez ochrony, bez szans na pracę, posiadanie własności czy wysłanie dzieci do szkoły. [...] 30 lat później zaczęła się kolejna kampania władz [Mjanmy] przeciwko nim, tym razem zamieszki na tle religijnym, przymusowe wysiedlenia do wewnętrznych obozów tymczasowych i [...] dla wielu z nich uchodźstwo [w Bangladeszu].

Tekst 2.: [...] to grupa etniczna pochodzenia tureckiego, [zamieszkująca przede wszystkim Chiny]. W XXI wieku [...] stali się w Sinciangu [swoim regionie autonomicznym] mniejszością, politycznie marginalizowaną [...] i prześladowaną religijnie. [...] Całkowicie zakazane zostało praktykowanie islamu. [...] Od miliona do nawet półtora miliona z nich przebywa [na przełomie 2019 i 2020 roku] bez wyroku w więzieniach, nazywanych eufemistycznie „centrami edukacji zawodowej”, gdzie przemocą poddawani są procesowi wynaradawiania. Osadzeni nie mają żadnego kontaktu z rodziną[,] wykonują roboty przymusowe. Stosowane są kary fizyczne, a przede wszystkim psychiczne [...].

Tekst 3.: Korzenie [ich religii] sięgają wierzeń staroirańskich (m.in. zaratusztrianizmu) z domieszkami religii mezopotamskich i bliskowschodnich monoteizmów. [...] Liczebności tej grupy wyznaniowej nie sposób dokładnie oszacować, choć raczej nie przekracza ona 700 tys. [...] W sierpniu 2014 r., kiedy Państwo Islamskie zajęło iracki Sindżar, dżihadyści dokonali masowego mordu ok. 5 tys. członków tej społeczności – głównie mężczyzn [a] ocalonym dawali wybór – islam albo śmierć.

Tekst 4.: Liczbę [tego narodu wyznającego islam] na Bliskim Wschodzie szacuje się na około 40 milionów i jest to niewątpliwie jeden z największych narodów nieposiadających własnego państwa. [Mają różne] doświadczenia społeczne, polityczne i kulturowe w czterech krajach [związane na ogół z różnymi formami opresyjności reżimów. Współczesna federalizacja Iraku pozwoliła im] na znaczny stopień niezależności i samodzielności w polityce wewnętrznej i zewnętrznej [ich regionu]. [...] Innym pomysłem [był demokratyczny konfederalizm,

polegający na] kreowaniu rzeczywistości społecznej oddolnie i regionalnie poprzez współpracujące ze sobą komitety [– tak było do tureckiej interwencji w syryjskiej Rożawie].

W. Rokicka, [...] *najbardziej prześladowana mniejszość świata ginie na naszych oczach*, krytykapolityczna.pl;
M. Legutko, *Największe więzienie świata*, gosc.pl; M. Lipa, [...] *Wyznawcy skruszonego anioła*,
www.tygodnikprzeglad.pl; J. Bocheńska, *Nie tylko niepodległość*, teologiapolityczna.pl

Zadanie 13.1. (1 pkt)

Podaj nazwę dokumentu ONZ, z którego pochodzą przytoczone uregulowania prawne.

.....
.....

Zadanie 13.2. (1 pkt)

Rozstrzygnij, która z mniejszości przedstawionych w tekstach nie ma – zapewnionego w państwie stałego zamieszkania – prawa z art. 15. przytoczonego dokumentu ONZ. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do właściwego tekstu.

Rozstrzygnięcie – mniejszość, której dotyczy tekst

Uzasadnienie –
.....
.....

Zadanie 13.3. (1 pkt)

Do każdej podanej nazwy mniejszości przyporządkuj tekst jej dotyczący. Jednego tekstu nie można przyporządkować.

Kurdowie – mniejszość, której dotyczy tekst

Ujgurzy – mniejszość, której dotyczy tekst

Rohindżowie – mniejszość, której dotyczy tekst

Zadanie 14. (3 pkt)

O obywatelstwie Unii Europejskiej

Dostęp do obywatelstwa europejskiego odbywa się poprzez obywatelstwo państwa członkowskiego, które uregulowane jest w prawie krajowym, ale – jak każda forma obywatelstwa – stanowi ono podstawę nowej przestrzeni politycznej, z której wyłaniają się prawa i obowiązki określone przez prawo wspólnotowe, które nie zależą od państwa.

www.europarl.europa.eu

Zadanie 14.1. (1 pkt)

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *Członkostwo w Unii Europejskiej sprzyja kształtowaniu się poczucia obywatelstwa postnarodowego.*

Argument –

.....

Kontrargument –

.....

Zadanie 14.2. (2 pkt)

Podaj przykłady trzech praw politycznych, do których odnosi się podkreślony fragment tekstu.

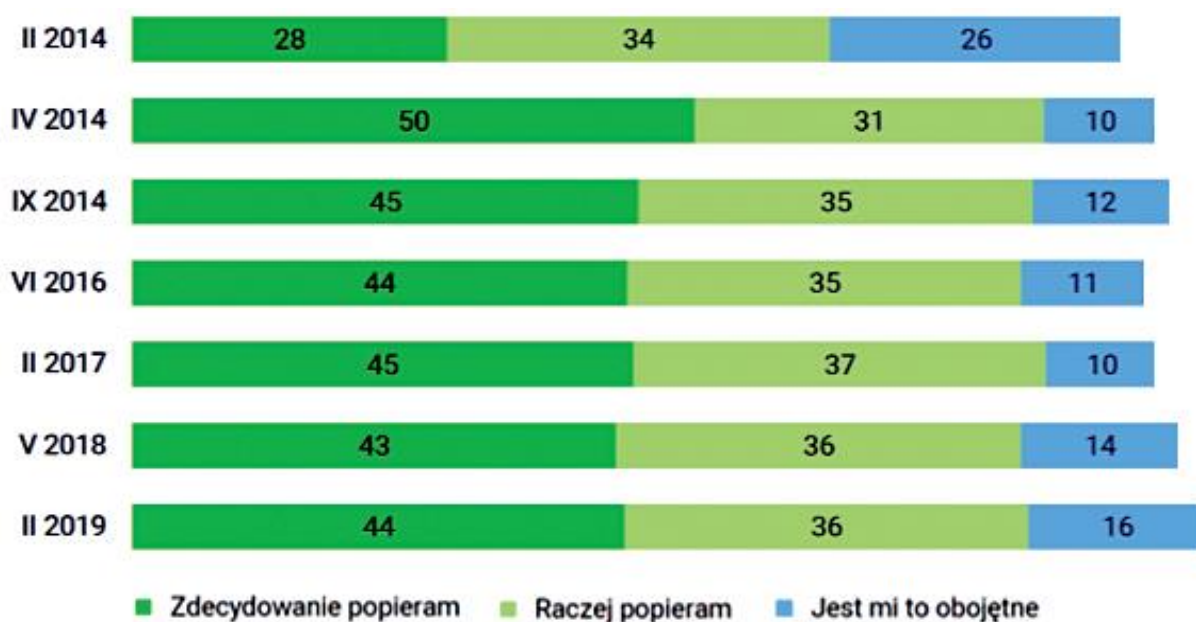
-
-
-

Zadanie 15. (3 pkt)

Tabela. Opinie o przystąpieniu Polski do NATO a zainteresowanie respondentów polityką w 2019 roku (w %)

Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem:	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:		
	bardzo duże lub duże	średnie	nikłe, niewielkie
przełomowym, o historycznym znaczeniu	69	48	29
ważnym, ale nie pierwszoplanowym	28	41	59

Wykres. Odpowiedzi na pytanie: Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO, czy też jest temu przeciwny(a)? (ukazano trzy najczęstsze odpowiedzi)

Na podstawie: *20 lat członkostwa Polski w NATO*, „Komunikat z Badań CBOS” 2019, nr 31, s. 3, 5.

Fragment tekstu publicystycznego z 2018 roku

Najbardziej w staraniach o członkostwo w [...] jest zaawansowana Bułgaria. I to pomimo tego, że wciąż jest najbiedniejszym krajem Unii Europejskiej. [...] Natomiast najludniejsza z całej trójki Rumunia jeszcze nie wyznaczyła daty. [...] w przypadku Bułgarii wiadomo, że przyjęcie jej do [...] popierają Niemcy i Francja [...]. Natomiast na niekorzyść Chorwacji i Rumunii działa to, że kraje te mają słabsze wyniki [...] niż Bułgaria.

www.forbes.pl

Zadanie 15.1. (1 pkt)

Sformułuj wniosek dotyczący zależności między poziomem zainteresowania polityką respondentów a ich oceną przystąpienia Polski do NATO. Odpowiedź uzasadnij, przytaczając właściwe dane z tabeli.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15.2. (1 pkt)

Na podstawie danych przedstawionych na wykresie oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Poparcie społeczeństwa wobec przynależności Polski do NATO wykazywało w latach 2014–2019 stałą tendencję rosnącą.	P	F
2.	Między lutym 2014 a lutym 2017 roku odsetek osób obojętnie odnoszących się do polskiego członkostwa w NATO zmalał o ponad 50%.	P	F

Zadanie 15.3. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy wydarzenia przedstawione w tekście dotyczą procesu rozszerzania NATO. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

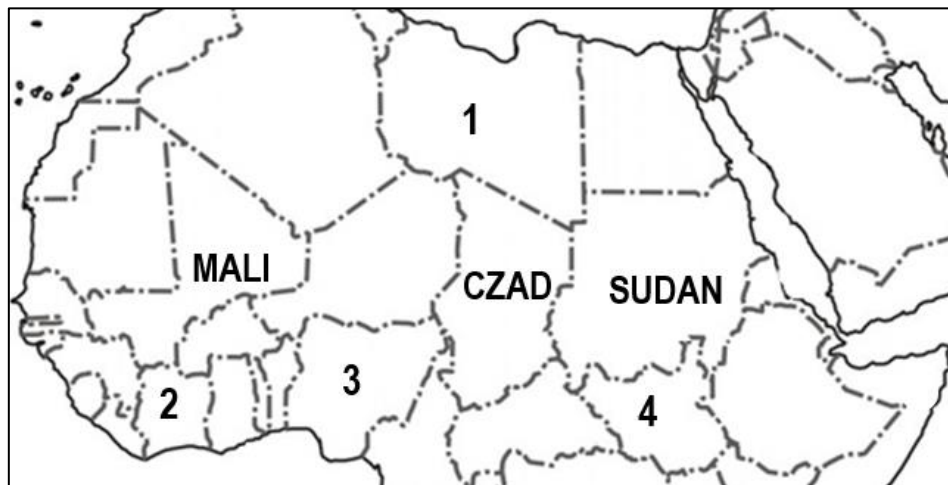
.....

.....

.....

Zadanie 16. (3 pkt)

Fragment mapy politycznej Afryki i Azji

Tekst: Spośród uczennic porwanych przez organizację [...] z Chiboku, na północnym wschodzie [kraju], około 60 uciekło wkrótce po uprowadzeniu. W ubiegłym roku doszło do uwolnienia ponad 100 z nich; jednak około 100 dziewczynek nadal przetrzymywanych jest w nieznanym miejscu. [...]

Założone w 2002 roku ugrupowanie [...] początkowo stawiało sobie za cel walkę z zachodnią edukacją i europejskim stylem życia. W 2009 roku organizacja rozpoczęła akcję zbrojną na rzecz przekształcenia [kraju] w muzułmańskie państwo wyznaniowe, w którym obowiązywałoby prawo szariatu.

Szacuje się, że w wyniku islamistycznej rebelii od 2009 roku zginęło ponad 30 tys. osób, a 2,6 mln musiało opuścić swe domy. Bojownicy organizacji zostali w 2015 roku wypchnięci przez oddziały armii [kraju] i sąsiednich państw z obszarów na północnym wschodzie kraju, które kontrolowali, jednak wciąż dokonują w tym rejonie porwań i zamachów bombowych.

www.gazetaprawna.pl

Zadanie 16.1. (1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Organizacja, której działania przedstawiono w tekście, to

- A. ETA.
- B. Hezbollah.
- C. Boko Haram.
- D. Świetlisty Szlak.

Zadanie 16.2. (1 pkt)

Podaj nazwę państwa, na którego terenie działa organizacja przedstawiona w tekście, oraz numer, którym to państwo oznaczono na mapie.

Nazwa państwa –

Numer na mapie –

Zadanie 16.3. (1 pkt)

Sformułuj dwa argumenty potwierdzające, że organizacja, której działania przedstawiono w tekście, ma charakter terrorystyczny.

-
-

Zadanie 17. (2 pkt)

O jednym z obszarów polskiej polityki zagranicznej

Inicjatywa [...] służy zacieśnianiu powiązań w regionie szerzej rozumianej Europy Środkowej (między Morzem Bałtyckim, Adriatyckim [a] Czarnym), tworzących trwałe podstawy dla rozwoju gospodarczego w zakresie energii, transportu, komunikacji cyfrowej i gospodarki. Inicjatywa ta powołana została jako forum współpracy 12 państw: Austrii, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski, Rumunii, Słowacji, Słowenii i Węgier. Obszar obejmujący państwa tej inicjatywy stanowi prawie jedną trzecią całkowitej powierzchni Unii Europejskiej. [...] Najważniejszą wartością dodaną Inicjatywy jest zapewnienie politycznego poparcia na najwyższym szczeblu władz państwowych dla inwestycji, które dotąd pozostawały zaniedbanym polem we współpracy krajów regionu środkowoeuropejskiego. [Inicjatywa] [...] ma zatem charakter proeuropejski i komplementarny wobec istniejących formatów współpracy regionalnej.

www.gov.pl

Zadanie 17.1. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy przedstawiona w tekście forma współpracy międzynarodowej to Inicjatywa Środkowoeuropejska czy Inicjatywa Trójmorza. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do właściwego fragmentu tekstu.

Rozstrzygnięcie – Inicjatywa

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

Zadanie 17.2. (1 pkt)

Podaj nazwę nieformalnej regionalnej formy współpracy międzynarodowej realizowanej wyłącznie przez państwa, których nazwy podkreślono w tekście.

.....

Zadanie 18. (5 pkt)

Wadliwa decyzja administracyjna

Radom, dnia 30 kwietnia 2021 r.

Starosta Radomski

ul. Nowa 1

22-222 Radom

BA. 7676.989.2021

Nr rejestru arch. 17878

DECYZJA NR 1343.2021

Nie zatwierdzam projektu budowlanego i nie udzielam pozwolenia na budowę

Inwestor: Michał Michałowski, zam. Mazowszany 1, 10-100 Wolica

na wykonanie następujących obiektów lub robót budowlanych: wykonanie wewnętrznej instalacji gazowej w budynku mieszkalnym, na nieruchomości położonej w miejscowości Mazowszany, Gmina Wolica nr ewidencyjny gruntu 100/2.

Od decyzji niniejszej przysługuje odwołanie do Wojewody Mazowieckiego w terminie 14 dni od doręczenia za pośrednictwem organu wydającego niniejszą decyzję.

Starosta Radomski

Igor Igorowski

Zadanie 19. (7 pkt)

Tekst 1.

Co się tyczy inteligencji, to logika kierująca zachowaniami jednostek o wysokim statusie społecznym pozwala przypuszczać, że kategoria wyższych kierowników i specjalistów stała się jednym z głównych ośrodków dziedziczenia pozycji. Zapewne drugim ośrodkiem stała się, nieuchwytna w badaniach surveyowych, elita biznesu. W obu przypadkach wynikało to z potrzeby kumulowania bogactwa i wzrostu zamożności, które wyzwalały motywacje do traktowania sukcesów dzieci jako sprawdzianu własnych osiągnięć życiowych i skłonności do perspektywicznego myślenia. Oczywiście[,] dziedziczenie nie eliminuje napływu do inteligencji robotników wykwalifikowanych i chłopów, stwierzonego we wszystkich dotychczasowych badaniach nad ruchliwością społeczną [...].

H. Domański, *Formowanie się „nowych” struktur społecznych*, w: *Fenomen „Solidarności” i zmiana ustroju: Polacy 1980–2011*, red. W. Adamski, Warszawa 2014, s. 363, 366.

Tekst 2.

Mirosława Marody [...], opisując schemat polskiej transformacji, pokazała, iż po roku 1989 mieliśmy do czynienia z trzema pasmami adaptacji do nowych warunków. Wyodrębniła Polskę „sprywatyzowaną” – pracowników dynamicznych komercyjnych firm, posiadających na ogół dobre kwalifikacje, podejmujących ryzyko i dobrze zarabiających (rynek), następnie Polskę „państwową” – pracowników tak zwanej budżetówki, czyli sektora państwowych zakładów, urzędów, gorzej zarabiających, ale posiadających stałą pracę i stabilną sytuację socjalną (etat) oraz Polskę „na zasiłku” (renta, zasiłek). [...] Chciałbym jednak pokazać tu drugi wyraźny wymiar istnienia tej [ostatniej] zbiorowości; obszar niewidocznych zwykle działań. Wielu z tych ludzi mimo wszystko pracowało, tyle że w „szarej strefie”, zdobywając zarobki i różne bezpośrednie dobra za pomocą nieformalnych, ukrytych („ulotnych”) prac, często półlegalnych; prac eksploatujących materialne pozostałości socjalistycznej przemysłowej czy też – [...] nowe „nisze ekologiczne” [...].

Te nieformalne sposoby zarobkowania i pozyskiwania dóbr, [...] to zatem wszelkie pozyskiwanie złomu i rozbiórki starych budynków (infrastruktur): złomiarstwo, ceglarnictwo, kopanie węgla w biedaszybach, zbieranie grzybów i jagód, ziół dziko rosnących, zdobywanie drzewa i gałązek jodłowych, korzystanie z wysypisk przemysłowych (złom, metale kolorowe, tworzywa sztuczne, ubrania, chemia – wszystko, co może się przydać), kłusownictwo. [...] To, chciałoby się rzec, poza Polską „prywatną”, „państwową” i „na zasiłku”[,], kolejny, czwarty wymiar strategii radzenia sobie w nowej rzeczywistości – to strategię i aktywności „ekologiczne” czy też jeszcze inaczej – to Polska „łowiecko-zbieracka”.

T. Rakowski, *Łowcy, zbieracze, praktycy niemocy. Etnografia człowieka zdegradowanego*, Gdańsk 2009, s. 56.

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE**
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE**
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE**
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

